

Warszawa, 18.12.2025

**Stowarzyszenie Nauczycieli i Pracowników Oświaty
„Nauczyciele dla Wolności”**

ul. Lindleya 16

02-013 Warszawa

stowarzyszenie@nauczycieledlawolnosci.pl

**Minister Edukacji
Barbara Nowacka**

Szanowna Pani Minister,

poniżej przesyłamy uwagi do projektu rozporządzenia Ministra Edukacji (projekt z dnia 19 listopada 2025 r.) w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

UWAGI OGÓLNE

- Za szkodliwe uznajemy pozbawienie podstaw programowych **Treści nauczania**, co powoduje zmianę paradygmatu szkoły z placówki, która uczy, na placówkę opiekuńczo-terapeutyczną. Uważamy, że wiedza jest potrzebna i stanowi podstawową materię procesu kształcenia. Pozbawienie podstaw programowych **Treści nauczania** doprowadzi do obniżenia poziomu wykształcenia. Spowoduje również zróżnicowanie wymagań i brak możliwości obiektywnego porównania osiągniętej wiedzy.
- Wprowadzenie do podstaw programowych obligatoryjnych **doświadczeń edukacyjnych** jest sprzeczne z zagwarantowaną w Karcie Nauczyciela swobodą w doborze metod nauczania. Działania opisane jako **doświadczenia edukacyjne** były przez nauczycieli podejmowane i nie ma potrzeby ich narzucać ani stawiać na piedestale. Są to bowiem działania dodatkowe i wspierające, ale nie priorytetowe dla przekazywania wiedzy i kształtowania pożądanych umiejętności.
- Nie zgadzamy się z wprowadzeniem na każdym przedmiocie **treści z edukacji klimatycznej**. Jest to zgodne z *Agendą Zrównoważonego Rozwoju* (cel 13.3), ale zupełnie niepotrzebne na wszystkich przedmiotach. Zagadnienia związane klimatem powinny być omawiane wyłącznie na przyrodzie i geografii. Sztuczne, niepotrzebne i pełne ideologizacji jest wg nas sugerowanie, że uczniowie powinni budować swoją tożsamość w kontekście zmian klimatu i ochrony planety przed ociepleniem.
- Uważamy za niepokojące i szkodliwe przeniesienie odpowiedzialności za proces nauczania na uczniów: podstawa programowa proponuje uczniowi szkoły podstawowej (w tym nauczania początkowego) świadome podejmowanie **samodoskonalenia**: „tworzenie tożsamości”, „definiowanie własnych celów w zakresie rozwoju i uczenia się”, „dobieranie skutecznych metod ich realizacji”, „pracę ucznia z indywidualnymi celami rozwojowymi”,

Stowarzyszenie Nauczycieli i Pracowników Oświaty „Nauczyciele dla Wolności” www.nauczycieledlawolnosci.pl
ul. Lindleya 16, 02-013 Warszawa • KRS: 0000992945 • stowarzyszenie@nauczycieledlawolnosci.pl

samodzielne „konstruowanie wiedzy”, „przejmowanie odpowiedzialności za proces uczenia się i podejmowanie decyzji w sprawach związanych z uczeniem się”, „zdolność przekładania myśli na działania zmierzające do realizacji określonych celów i świadomego kierowania swoją aktywnością”, „utrzymywanie zaangażowania w realizację założonego celu”, „realizację aspiracji”, „rozwijanie własnej ciekawości”, „rozwijanie własnej motywacji” itp. Zauważamy przesunięcie akcentów, nawet zupełne wyrugowanie z procesu nauczania nauczycieli jako tych, którzy przekazują wiedzę, są mistrzami wprowadzającymi w świat nauki. To niebezpieczne, ponieważ pozostawia ucznia samotnego na ścieżkach nauki i bezradnego wobec wielości informacji, które go otaczają, pozbawionego mądrego przewodnika, który go poprowadzi i nauczy mądrze korzystać z otaczającej go wiedzy. Będzie to skutkowało zagubieniem i frustracją młodego człowieka oraz wpływać destrukcyjnie zarówno na proces jego kształcenia, jak i na psychikę.

- Nie zgadzamy się z wprowadzeniem do podstaw programowych **projektowania uniwersalnego**, które zakłada dostosowanie metod nauczania do najśłabszego ucznia. Należy to połączyć z ideą edukacji włączającej i faktem, że obecnie w szkołach publicznych są uczniowie z różnego typu dysfunkcjami, również z niepełnosprawnością intelektualną. Dopasowywanie przekazu do uczniów, którzy są poniżej normy intelektualnej lub słabo znają język polski – jak jest w przypadku migrantów – spowoduje drastyczne obniżenie poziomu kształcenia i uniemożliwi nam, nauczycielom, owocną i konkretną pracę dydaktyczną.
- Nie zgadzamy się na **zrównanie w podstawach programowych flagi i hymnu Rzeczypospolitej Polskiej z flagą i hymnem Unii Europejskiej**, co ma miejsce w podstawie programowej dla kl. I-III (str. 67 pkt h) oraz w podstawie programowej muzyki w kl. IV-VIII (str. 136-137, pkt 4 i 10).
- Sprzeciwiamy się połączeniu w jeden **przedmiot „przyroda”** następujących przedmiotów: biologia i geografia [z elementami chemii] – do klasy 6. szkoły podstawowej włącznie, ponieważ nastąpi infantylizacja i rozproszenie wiedzy dotyczącej tych przedmiotów, uczniowie nie zostaną przygotowani do przyswajania trudniejszych treści z biologii, geografii czy chemii, których podstawa zostanie znacznie okrojona. Będzie to skutkowało niższym poziomem nauczania i trudnościami w odnalezieniu się na kolejnym etapie kształcenia. Nauczyciele przedmiotów przyrodniczych słusznie zwracają uwagę a przeciwność planowanej zmiany, podnosząc, że wyniki PISA polskich uczniów dla przedmiotów przyrodniczych znacznie wzrosły, kiedy zrezygnowano z przyrody w klasie V i VI (po zlikwidowaniu gimnazjów)¹.
- Jesteśmy przeciw usunięciu z podstawy programowej przyrody i biologii wielu **treści z zakresu rozwoju i dojrzewania człowieka** [przed rokiem nastąpiło umieszczenie ich w podstawie programowej nieobowiązkowej edukacji zdrowotnej], co ma cechy celowego zabiegu, zamierzającego do uczynienia ed. zdrowotnej przedmiotem obowiązkowym

¹ Por.:

https://www.petycjeonline.com/petycja_dotyczaca_odstpienia_od_planow_czenia_geografii_z_biologii_w_szkole_podstawowej [dostęp: 18.12.2025].

JĘZYK POLSKI

- Analiza celów nauczania, a także całej podstawy programowej języka polskiego pozwala stwierdzić, że została **zmarginalizowana rola nauczania języka polskiego** związana z kształtowaniem postaw patriotycznych i poczuciem tożsamości narodowej. Wskazuje na to fakt, iż wątek ten pojawia się jako ostatni cel kształcenia, gdzie przy budowaniu tożsamości osobistej i wspólnotowej zostało zrównane odniesienie do kultury narodowej z odniesieniami do kultury lokalnej, europejskiej i światowej. Należy również zwrócić uwagę na to, że w poprzedniej podstawie programowej troska o kształtowanie u uczniów postaw patriotycznych wyrażona została kilkakrotnie w różnych miejscach, m.in. właśnie w Celach kształcenia, gdzie przeczytać można, że celem nauczania j. polskiego jest: „Kształcenie postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej”, a także „Rozwijanie rozumienia wartości języka narodowego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej”. W nowej podstawie nie ma tego typu zapisów, czemu zdecydowanie się sprzeciwiamy, uznając, że **nauczanie języka polskiego w szkole powinno mieć również funkcję kształtowania u uczniów postaw patriotycznych**.
- Jesteśmy przeciwni pozbawienia języka polskiego właściwej rangi wiodącego narzędzia poznania świata i kształtowania własnej osobowości w odniesieniu do wspólnoty narodowej, której spoiwem jest język polski, identyfikowany przez większość Polaków jako język ojczysty.
- W ostatnim celu nauczania w kl.4-8 czytamy: „8. Autorefleksja i budowanie tożsamości osobistej i wspólnotowej, w odniesieniu do kultury lokalnej, narodowej, europejskiej i światowej, z uwzględnieniem wpływu człowieka na środowisko i klimat”. Budzi nasz sprzeciw i niepokój zarówno zrównanie kontekstu narodowego ze światowym, jaki wskazywanie, że **dziecko ma budować swoją tożsamość w oparciu o ideologię klimatyzmu**, która jest nieadekwatna do wiedzy naukowej². Postulujemy usunięcie wzmiankowanego fragmentu dotyczącego „wpływu człowieka na środowisko i klimat”.
- **Jesteśmy przeciwni usunięciu w całości obowiązkowego zestawu lektur dla kl.4-6**, zastępując go nieuporządkowanym wykazem rozlicznych tekstów jako dowolnych propozycji lekturowych, których wyboru ma dokonać uczeń we współpracy z nauczycielem. Za szkodliwy uznajemy brak wskazania konkretnych propozycji wartościowych dzieł polskiej literatury, które stanowią często jedyny łącznik międzypokoleniowej tradycji kulturowej Polaków, kształtując gust literacki, podnosząc kompetencje kulturowe i językowe z racji spotkania z realiami z minionych epok, bogactwem gatunków literackich, rodzajów wersyfikacji, słownictwa niestosowanego w języku współczesnym i codziennym, odniesień historycznych, a nade wszystko - bezcennych wzorów osobowych, bohaterów literackich i twórców dzieł. Lektury „wybrane wspólnie przez nauczyciela i uczniów” nie

² Por. kilkaset badań naukowych przeczących idei globalnego ocieplenia przywołanych w książce: dr Stefan Uhlig „Klimatyczne oszustwo – zmiany klimatu na podstawie danych geologicznych, astrofizycznych i archeologicznych”, Warszawa 2025.

gwarantują tej jakości, relatywizują nauczanie języka polskiego, pozbawiają uczniów tego, co wspólne, znane każdemu Polakowi od pokoleń.

- Nie zgadzamy się na zawężenie kanonu lektur obowiązkowych w kl.7-8 do zaledwie 3 dłuższych tekstów. Absolutnie niepokojące jest usunięcie w zasadzie w ogóle z podstawy programowej „Pana Tadeusza” czy „Zemsty” – utworów budujących polską tożsamość narodową i kod kulturowy wspólny wszystkim Polakom. **Apelujemy o pozostawienie obowiązkowej listy lektur w obecnej formie z dodaniem całości „Pana Tadeusza”.**
- Analiza równoległej podstawy programowej języka kaszubskiego wskazuje, iż więcej treści tożsamościowych znajdziemy w tej podstawie niż w podstawie do nauczania języka polskiego!
- W podrozdziale „Warunki i sposób realizacji podstawy programowej z języka polskiego” [s. 95] znajduje się bezwzględny nakaz „wykorzystanie **zasad projektowania uniwersalnego** dla edukacji, w tym dostosowanie metod i form pracy do potrzeb uczniów”. Odpowiedzialność nauczyciela polegać ma na stworzeniu środowiska edukacyjnego, które wspiera aktywnie „naturalne procesy rozwojowe”, „dostosowując metody nauczania, formy współpracy i oczekiwania do indywidualnych potrzeb i możliwości każdego ucznia”. Uniwersalnym projektowaniem w edukacji określa się zasady opracowywania programów nauczania i scenariuszy zajęć, które – według teorii – umożliwiają ich realizację bez względu na stan zdrowia uczniów, ich możliwości psychofizyczne, rodzaj dysfunkcji, stopień umiejętności posługiwania się językiem polskim czy pochodzenie etniczne. Narzucone zasady projektowania uniwersalnego stanowią nadrzędne wymaganie dotyczące metod nauczania, stoją więc w sprzeczności z zasadą autonomii nauczyciela gwarantowaną w Karcie Nauczyciela. Obowiązkowe projektowanie uniwersalne jest niezwykle groźne, szczególnie w zakresie nauczania języka polskiego, ponieważ zakłada dostosowanie wszystkich treści do możliwości wszystkich uczniów, także niepełnosprawnych intelektualnie czy wręcz – nieznających wcale języka polskiego. Skutkiem projektowania uniwersalnego będzie obniżenie poziomu nauczania, przekazywanie uczniom zupełnego minimum, infantylizacja procesu kształcenia i całkowita zapaść polskiej szkoły. Należy usunąć zapis o projektowaniu uniwersalnym z każdego miejsca proponowanej podstawy programowej, gdzie został wprowadzony, i wycofać się ze ścieżki utopijnej inkluzji realizowanej kosztem wszystkich uczniów.

MATEMATYKA

Po zapoznaniu się z proponowaną podstawą programową z matematyki w szkole podstawowej trudno oprzeć się wrażeniu, że mamy do czynienia nie z reformą jakościową, lecz z istotnym zubożeniem treści matematycznych, ukrytym pod hasłami „praktyczności”, „kontekstów życia codziennego” i „myślenia matematycznego”.

Przede wszystkim niepokoi drastyczne ograniczenie liczby działów: w klasach IV–VI z 14 do 5, a w klasach VII–VIII z 15 do 4. Taka redukcja nie oznacza porządkowania materiału, lecz jego uproszczenie i rozmycie. Matematyka jako nauka wymaga systematyczności, precyzji pojęć i stopniowego budowania struktur. Łączenie wielu zagadnień w szerokie, ogólne bloki grozi powierzchownością i utratą logicznego ciągu nauczania.

Stowarzyszenie Nauczycieli i Pracowników Oświaty „Nauczyciele dla Wolności” www.nauczycieledlawolnosci.pl
ul. Lindleya 16, 02-013 Warszawa • KRS: 0000992945 • stowarzyszenie@nauczycieledlawolnosci.pl

Szczególnie krytycznie oceniam usuwanie i osłabianie klasycznych umiejętności rachunkowych. Uproszczenie działań pisemnych czy rezygnacja z wyraźnego ćwiczenia algorytmów arytmetycznych prowadzą do sytuacji, w której uczeń „coś rozumie”, ale nie potrafi sprawnie liczyć. Matematyka bez solidnych podstaw rachunkowych przestaje być matematyką, a staje się luźnym zbiorem intuicji i opisów.

Kolejnym problemem jest nadmierne dopuszczenie kalkulatorów i narzędzi cyfrowych, w tym także na egzaminie ósmoklasisty. Choć technologia może wspierać naukę, w tym przypadku grozi ona zastąpieniem myślenia rachunkowego mechanicznym wciskaniem przycisków. Uczeń, który od wczesnych klas nie ćwiczy obliczeń w pamięci i pisemnie, nie rozwija ani intuicji liczbowej, ani kontroli nad wynikiem.

Duże wątpliwości budzi również rozbudowany moduł finansowy, który przenika niemal wszystkie działy. Oczywiście edukacja finansowa jest potrzebna, ale nie kosztem matematyki jako dyscypliny. Szkoła podstawowa nie powinna zastępować solidnej algebry, geometrii i arytmetyki symulacjami budżetu domowego, porównywaniem paragonów czy analizą ofert kredytowych. Takie treści szybko się dezaktualizują, natomiast pojęcia matematyczne są uniwersalne i ponadczasowe.

Zastąpienie działu „Zadania tekstowe” rozbudowanym działem „Myślenie matematyczne” również wydaje się bardziej zabiegiem terminologicznym niż realną poprawą jakości nauczania. W praktyce grozi to sytuacją, w której uczeń dużo mówi o swoim rozumowaniu, ale coraz rzadziej dochodzi do poprawnego, precyzyjnego rozwiązania. Matematyka to nie tylko opisywanie strategii, lecz przede wszystkim dowodzenie, liczenie i wyciąganie jednoznacznych wniosków.

Na koniec warto wspomnieć o proponowanych „doświadczeniach edukacyjnych” i pracy projektowej. Choć brzmią one atrakcyjnie, w realiach szkolnych często oznaczają chaos organizacyjny, nierówny udział uczniów i marginalizację treści stricte matematycznych. Matematyki nie da się nauczyć wyłącznie przez projekty i prezentacje – wymaga ona systematycznego treningu i indywidualnej pracy ucznia.

Podsumowując, proponowane zmiany sprawiają wrażenie obniżania wymagań pod pozorem unowocześnienia. Zamiast wzmacniać kompetencje matematyczne uczniów, osłabiają je, przesuując akcent z precyzji, formalizmu i rachunku na ogólniki, konteksty i technologie. W efekcie absolwent szkoły podstawowej może być bardziej „obyty życiowo”, ale znacznie gorzej przygotowany do dalszej nauki matematyki – a to już bardzo wysoka cena za źle rozumianą reformę.

JĘZYK OBCY NOWOŻYTNY

- Lekcje języka obcego przestają służyć nauce komunikacji dla Polaka. Niepokojące jest wprowadzenie pojęcia „**globalnego obywatelstwa**” (Global Citizenship) oraz nacisk na „wielokulturowość” (Cel 7 i Dział XI podstawy), które wypierają tożsamość narodową, wprowadzając tożsamość globalną, przez co polski system oświaty traci autonomię, stając się wykonawcą zewnętrznych wytycznych. Zapisy te SA spójne z **4. Celem Zrównoważonego Rozwoju (SDG 4) Agendy 2030 ONZ**.
- Oczekiwany poziom biegłości na koniec szkoły podstawowej został zredukowany. Zamiast obecnego poziomu A2+ (z elementami B1), proponuje się **czyste A2** (dla opcji podstawowej), a w klasach IV-VI zaledwie A1+. Wprowadzenie **treści „fakultatywnych”**

Stowarzyszenie Nauczycieli i Pracowników Oświaty „Nauczyciele dla Wolności” www.nauczycieledlawolnosci.pl
ul. Lindleya 16, 02-013 Warszawa • KRS: 0000992945 • stowarzyszenie@nauczycieledlawolnosci.pl

oznacza rezygnację z egzekwowania jednolitego standardu wiedzy. Uczeń nie musi umieć, uczeń ma „uczestniczyć”.

- Przesunięcie akcentu z gramatyki i słownictwa na „strategie uczenia się” i „samoocenę” (Cel 6) służy maskowaniu faktu, że szkoła nie wyposaża ucznia w konkretne kompetencje językowe.
- Język obcy został w nowej podstawie potraktowany instrumentalnie jako nośnik konkretnej ideologii. W wymagania leksykalne wpisano wprost tematykę Agendy 2030. Uczeń ma obowiązek znać słownictwo dotyczące: „**zmian klimatu**”, „**zagrożeń środowiska**”, „**problemów migracyjnych**” oraz „**nierówności społecznych**”. Szkoła nie uczy neutralnego języka opisu rzeczywistości, lecz formatuje światopoglądowo dzieci w duchu klimatyzmu i multikulturalizmu.
- Zalecenie „akceptującego podejścia do błędu językowego” (str. 32 projektu) oraz stosowanie „metody małych kroków” dla zapewnienia „poczucia sukcesu” to rezygnacja z poprawności językowej na rzecz dobrostanu psychicznego, czemu jesteśmy przeciwni.
- Nauczyciel ma obowiązek dostosowywać poziom nauczania do „możliwości grupy” (str. 2), co w klasach zróżnicowanych (inkluzyjnych) oznacza równanie do najsłabszych uczniów, kosztem uczniów zdolnych, co zdecydowanie obniży poziom kształcenia i czemu się sprzeciwiamy.

Wnioskujemy o usunięcie z podstawy odniesień do celów zrównoważonego rozwoju (SDG 4), które nie są związane z lingwistyką i przywrócenie standardów wymagań (poziomy CEFR) oraz roli gramatyki jako fundamentu kompetencji językowych.

Z wyrazami szacunku

Stowarzyszenie Nauczycieli i Pracowników Oświaty „Nauczyciele dla Wolności”

Agnieszka Pawlik-Regulska, prezes

Oksana Kinasz, wiceprezes

Anna Stefańska, sekretarz

Bogusława Cesarz, członek Zarządu

Zdzisława Piasecka, członek Zarządu